

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพิ่มเติม (Supplement) อ.พ. ๑๔/๒๕๕๓ สมัยประชุมสามัญทั่วไป

จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ
โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

เรียกดูเอกสารได้ที่

www.parliament.go.th/library

ร่างพระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(นางศุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(นายวิชาญ มินชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้จัดทำขึ้นในเวลาจำกัด เพื่อให้ทันใช้ประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือญัตติ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยรวบรวมข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความ ข่าวจากสื่อต่าง ๆ และ/หรือสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่สมาชิกรัฐสภา และผู้สนใจทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง เอกสารประกอบการพิจารณานี้ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑,๒,๓ สำนักวิชาการ เป็นผู้จัดทำ และเผยแพร่ทาง www.parliament.go.th/library ผู้ใดนำข้อความ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดในเอกสารนี้ไปลงพิมพ์ในเอกสารอื่น โปรดอ้างอิงที่มากำกับไว้ด้วย

ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ – ๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๙

กลุ่มงานบริการวิชาการ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
๒. หลักการและเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๒
๓. หลักการและเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางศุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๓
๔. หลักการและเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายวิชาญ มินชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๔
๕. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ), (นางศุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ (นายวิชาญ มินชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๕
๖. ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. ๒๕๕๑ กับร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ), (นางศุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ (นายวิชาญ มินชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๖
๗. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๕
๘. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๑๐
๙. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางศุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๑๑
๑๐. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายวิชาญ มินชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	๑๒

๑๑. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร ลักษณะพิเศษและข้อสังเกตที่สำคัญ	๑๓
๑๒. บทบาทขององค์กรเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ	๓๐
๑๓. บทความจากสื่อมวลชน	๔๒

ผู้รับผิดชอบ

นางวิจิตรา วัชรภรณ์	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นางสาวเขาวนิจ สุนนานนท์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายภูมิพิชญ์ ยาสีทธิ์	วิทยากร ๘ ว.
นายทศนารถ เมฆประยูร	นิติกร ๓
นางสาวอังคณา ชุมเหล็ก	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๕
นางสาวอุรุษย์ ธรรมเพชร	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖
นางสาวนภาพร ญาณศิริ	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖

มีนาคม ๒๕๕๓

หลักการและเหตุผลแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้
มูลนิธิตกณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องและ
ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

เหตุผล

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้มูลนิธิตกณะกรรมการคุ้มครอง
ผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่
เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้
ดังนั้น เพื่อให้มูลนิธิตกณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับ
กฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผลแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้
มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องและ
ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

เหตุผล

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครอง
ผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค
ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้
ดังนั้น เพื่อให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับ
กฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผลแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(นางมุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

เพื่อให้สมาคม มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

เหตุผล

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้สมาคม มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้ ดังนั้น เพื่อให้สมาคม มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผลแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(นายวิชาญ มีนชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร

เหตุผล

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครได้กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภครที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภครโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครกำหนดแทนผู้บริโภครได้ ดังนั้น เพื่อให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช
กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสุสติ ตามไท กับคณะ
เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายวิชาญ มินชัยนันท์
กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

๒. วันบังคับใช้

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๓. ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภครแทนผู้บริโภครได้โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภครให้ชัดเจน และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภครที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมหรือมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้บริโภครที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภครนั้นอาจไม่ทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภครนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น”

ร่างฯ ของนางสุสติ ตามไท กับคณะ ได้กำหนดไว้แตกต่างจากร่างฯ ของคณะรัฐมนตรี โดยไม่มีข้อความดังต่อไปนี้ “...ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภครนั้นอาจไม่ทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว...”

ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
 (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ),
 (นางมุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ (นายวิชาญ มีนชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

<p>พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. ๒๕๕๑</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ) (นายวิชาญ มีนชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางมุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา ๑ ร่างพระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p>	<p>มาตรา ๑ ร่างพระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p>	<p>มาตรา ๑ ร่างพระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภครวม พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p>

<p>พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ), (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ) (นายวิชาญ มีนชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสุสดี ตามไท กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>
<p>มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน</p> <p>ในกรณีที่สมาคมเป็นผู้ฟ้องและมีการเรียกค่าเสียหาย ให้เรียกค่าเสียหายแทนได้เฉพาะแต่ผู้บริโภคที่เป็นสมาชิกของสมาคมนั้นในขณะยื่นฟ้องเท่านั้น</p> <p>การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล</p>	<p>“มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล</p>	<p>“มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล</p>

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๕๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้ สมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครเพื่อให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภครแทนผู้บริโภคได้ และหากมีการถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ถ้าภายหลังมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป แต่ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ โดยบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้นด้วยและหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕)

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่..)

พ.ศ. ....

โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย^{พัฒนา}เห็นสมควรเสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้ สมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเพื่อให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ และหากมีการถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ถ้าภายหลังมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป แต่ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ โดยบรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้นด้วยและหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)

ที่มา : นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช กับคณะ เป็นผู้เสนอ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คัดสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้สมาคม มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้ สมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเพื่อให้สมาคม มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

กำหนดให้สมาคม มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ และหากมีการถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ถ้าภายหลังสมาคม มูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว โดยกำหนดระยะเวลาที่ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมกันด้วย บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจตั้งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕)

**บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..)**

พ.ศ. ....

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎรและได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครได้กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญาและดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภครที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภครโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครกำหนดแทนผู้บริโภครได้ ดังนั้น เพื่อให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภครได้ และหากมีการถอนฟ้องคดีหรือการประนีประนอมคดีดังกล่าว ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภครที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภครเป็นส่วนรวม และถ้าภายหลังการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมหรือมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคร ให้ผู้บริโภครที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๓)

ที่มา : นายวิชาญ มินชัยนันท์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร *

ลักษณะพิเศษและข้อสังเกตที่สำคัญ

ชาญณรงค์ ปราณจิตต์

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ระบบวิธีพิจารณาคความแพ่งในปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความเสมอภาคระหว่างคู่ความ กล่าวคือ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดขึ้นจะถูกนำมาใช้อย่างเท่าเทียมกันสำหรับคู่ความทั้งสองฝ่ายโดยมิได้คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา อำนาจต่อรอง หรือความสามารถในการเข้าถึงพยานหลักฐานของคู่ความ ในขณะที่คดีผู้บริโภคซึ่งเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคมีลักษณะที่แตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป เนื่องจากคู่ความสองฝ่ายอยู่ในฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันโดยฝ่ายผู้บริโภคมักอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบกว่าในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ยิ่งถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงได้ อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย จนบางครั้งทำให้ปัญหาข้อพิพาทลุกลามบานปลายถึงขั้นมีการใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมหรือรุนแรงจนส่งผลกระทบต่อความสงบสุขในสังคม

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกยิ่งขึ้นและแก้ไขปัญหาคความไม่เป็นธรรมของกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นอยู่ตลอดจนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและป้องปรามผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่สุจริต อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการ และยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ข้อพิจารณาเบื้องต้น

๑. พระราชบัญญัติพิจารณาวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อกำหนดวิธีพิจารณาคดีขึ้นเป็นพิเศษสำหรับผู้บริโภค โดยไม่ได้

* ที่มา : สำนักกฎหมายและวิชาการ ศาลยุติธรรม <http://www.jla.coj.go.th>.

มีการจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีผู้บริโภครวม โดยเฉพาะคดีเช่นคดีชำนัญพิเศษอื่นๆที่มีการจัดตั้งศาลชำนัญพิเศษขึ้นรองรับ ดังนั้น คดีผู้บริโภครวมจึงยังอยู่ในอำนาจของศาลที่พิจารณาคดีพิพาทคดีแพ่งทั่วไป ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัดและศาลแขวง แต่ถ้าเมื่อใดคดีนั้นตกอยู่ในเขตอำนาจของศาลชำนัญพิเศษก็ต้องบังคับตามวิธีพิจารณาที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะสำหรับศาลชำนัญพิเศษนั้น ตัวอย่างเช่น คดีแพ่งที่พิพาทกันระหว่างผู้สั่งซื้อสินค้ากับผู้ขายที่อยู่ต่างประเทศ แม้จะอยู่ในความหมายของคำว่า “คดีผู้บริโภครวม” แต่เมื่อเป็นการซื้อขายระหว่างประเทศ จึงอยู่ในอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และต้องบังคับตามวิธีพิจารณาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่อาจนำพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับได้

๒. พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับได้แต่เฉพาะคดีที่มีข้อพิพาทในทางแพ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น จะนำไปใช้กับคดีอาญาไม่ได้ถึงแม้ว่าคดีอาญานั้นจะมีข้อพิพาทส่วนแพ่งซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการบริโภคสินค้าหรือบริการอยู่ด้วยก็ตาม เนื่องจากบทนิยามคำว่า “คดีผู้บริโภครวม” ในมาตรา ๓ จำกัดไว้แต่เฉพาะคดีแพ่งเท่านั้น ที่จะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภครวม ข้อพิพาทส่วนแพ่งที่พิจารณารวมไปกับคดีอาญาจึงไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “คดีผู้บริโภครวม” ตามบทนิยามดังกล่าว หากแต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เว้นแต่จะได้มีการแยกฟ้องข้อพิพาทส่วนแพ่งนั้นเป็นคดีแพ่งต่างหากจากคดีอาญาจึงจะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภครวมที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้

๓. บทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัตินี้อาจมีผลกระทบต่อหลักเกณฑ์บางประการที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทอันสืบเนื่องจากการบริโภคสินค้าและบริการมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น เช่น

๓.๑ บทบัญญัติมาตรา ๑๐ ที่ให้สิทธิผู้บริโภครวมฟ้องคดีได้โดยที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ได้ทำนิติกรรมตามแบบที่กฎหมายกำหนด

๓.๒ บทบัญญัติมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ ที่ขยายอายุความกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นโดยผลของสารที่สะสมในร่างกาย และให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ใน

ระหว่างที่มีการเจรจา

๓.๓ บทบัญญัติมาตรา ๔๐ ที่ให้ศาลมีอำนาจสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

๓.๔ บทบัญญัติมาตรา ๔๑ ที่ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ไม่อาจแก้ไขได้หรือนำไปใช้แล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภค

๓.๕ บทบัญญัติมาตรา ๔๒ ที่ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

๓.๖ บทบัญญัติมาตรา ๔๔ ที่กำหนดให้หุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคล หรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้ของนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยสุจริต

๔. การดำเนินคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้มิได้มุ่งแต่เฉพาะการแก้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างคู่ความเท่านั้น ในกรณีที่ข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวพันไปถึงความปลอดภัยของผู้บริโภครายอื่น พระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจศาลที่จะมีคำสั่งเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคเหล่านั้นได้ เช่น การสั่งให้ใช้วิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมตามมาตรา ๕๖ และมาตรา ๖๓ หรือการสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกสินค้าคืนจากผู้บริโภคและเรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายออกจากตลาดตามมาตรา ๔๓

หลักวิธีพิจารณาพื้นฐาน

๑. หลักความสะดวกและประหยัด เป็นหลักการสำคัญเพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้ง่ายขึ้น ดังปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๘ ที่กำหนดให้ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๖ ที่ให้โจทก์และจำเลยสามารถยื่นฟ้องหรือให้การด้วยวาจาได้ เป็นต้น

๒. หลักความรวดเร็ว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยเร็วและไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการเกินสมควร ดังปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๔ และมาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้การนัดพิจารณาครั้งแรกจะต้องกระทำ

โดยเร็ว และในกรณีที่จำเป็นต้องสืบพยานจะต้องสืบพยานติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ หรือมาตรา ๔๘ ที่บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาในศาลชั้นอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลชั้นที่สุด ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เป็นต้น

๓. หลักไม่เป็นทางการ การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีผู้บริโภคมมีลักษณะที่ไม่เคร่งครัดต่อระเบียบพิธีการเหมือนคดีแพ่งทั่วไปเพื่อมิให้เอาชนะกันโดยอาศัยเทคนิคทางกฎหมาย ดังปรากฏอยู่ในมาตรา ๘ ที่ให้อำนาจศาลสั่งให้คู่ความทำการแก้ไขข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนดได้ หรือมาตรา ๑๕ ที่ศาลอาจมีคำสั่งให้ยื่นหรือขยายระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมาตรา ๒๕ ที่เน้นการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นหลักในการระงับข้อพิพาท เป็นต้น

๔. หลักสุจริต การใช้สิทธิภายใต้พระราชบัญญัตินี้จะต้องกระทำด้วยความสุจริตไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ประกอบการหรือฝ่ายผู้บริโภค ดังที่ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๒ ซึ่งบังคับว่าในการใช้สิทธิหรือการชำระหนี้ ผู้ประกอบการต้องกระทำด้วยความสุจริต หรือมาตรา ๑๘ วรรคสอง ที่กำหนดสภาพบังคับว่าถ้าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับยกเว้นก็ได้ หรือมาตรา ๔๑ ที่ให้อำนาจศาลสั่งให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคได้นั้น จะต้องคำนึงถึงความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย เป็นต้น

ความหมายของคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหลายประการ เช่น

- การยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค
- การใช้วิธีการชำระก่อนยื่นฟ้องคดีเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม
- การระงับการพิสูจน์
- การถือข้อเท็จจริงเป็นยุติตามคดีก่อน
- การพิพากษาเกินคำขอหรือให้มีผลถึงผู้บริโภคที่ไม่ใช้คู่ความในคดีได้

- การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ
- สิทธิในการยื่นอุทธรณ์และฎีกา เป็นต้น

ดังนั้น การวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบวิธีพิจารณาที่จะนำมาใช้และสิทธิหน้าที่ของคู่ความในคดี จึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภค

บทบัญญัติมาตรา ๓ ได้ให้คำนิยามหรืออธิบายความหมายของคดีผู้บริโภคไว้โดยจำแนกคดีผู้บริโภคออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา ๑๕ หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ (มาตรา ๓(๑))

การนิยามความหมายของคดีผู้บริโภคตามอนุมาตรานี้ไม่ได้ใช้ข้อหาหรือกฎหมายที่พิพาทเป็นเครื่องชี้วัดดังเช่นคดีชำนาญพิเศษอื่นๆ หากแต่ยึดเอาสถานะหรือความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความซึ่งฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบการซึ่งเป็นหลักในการกำหนดลักษณะคดีผู้บริโภค องค์ประกอบที่จะทำให้คดีใดเป็นคดีผู้บริโภคตามอนุมาตรานี้มีด้วยกัน ๓ ประการ คือ

๑.๑ ต้องเป็นคดีแพ่งที่พิพาทระหว่าง ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา ๑๕ หรือตามกฎหมายอื่นฝ่ายหนึ่ง กับ ผู้ประกอบการอีกฝ่ายหนึ่ง

ความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” และ “ผู้ประกอบการ” เป็นไปตามที่นิยามไว้ในมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัตินี้ ส่วนคำว่า “ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค” กฎหมายไม่ได้ให้คำนิยามไว้เนื่องจากมีความชัดเจนอยู่ในมาตรา ๑๕ แล้ว

๑.๑.๑ “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค... ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓ ได้ให้คำนิยาม “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบการเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม จึงสามารถแยกบุคคลที่เป็นผู้บริโภคตามบท

นิยามนี้ออกได้ เป็น ๓ จำพวก คือ

(ก) ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ

“ผู้ซื้อ” เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “ซื้อ” ตามกฎหมายดังกล่าวแล้วหมายความรวมถึง ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ หรือผู้ได้มาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น และ

“ผู้รับบริการ” เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “บริการ” ตามกฎหมายดังกล่าวแล้วหมายความว่า ผู้ได้รับการจัดทำกรงานให้ ผู้ได้รับสิทธิใดๆ หรือ ใ้ใช้หรือได้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเสียค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

ดังนั้น การจะเป็นผู้บริโภคในกลุ่มนี้ต้องเป็นกรณีที่มีการเสียค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นให้แก่ผู้ประกอบการ

ข้อสังเกต

- กฎหมายไม่ได้จำกัดว่า ผู้บริโภคหมายความว่าถึงเฉพาะบุคคลธรรมดา ดังนั้น นิติบุคคลก็อาจเป็นผู้บริโภคได้เช่นกัน แต่ต้องเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือได้รับบริการมาเพื่อใช้จริงมิใช่ใช้ในการประกอบธุรกิจเพื่อขายต่อซึ่งสินค้าหรือบริการนั้น เช่น ผู้ที่ซื้อสินค้ามาผลิตเพื่อขาย ผู้ตั้งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อมาเพื่อขายต่อไม่จัดว่าเป็นผู้บริโภค (ดูบทนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” กำหนดไว้ชัดเจนว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ประกอบธุรกิจ)

- เกษตรกรผู้ขายผลผลิตทางการเกษตรแก่พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อไม่ใช่ผู้บริโภคเพราะเป็นผู้ขายมิใช่ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากพ่อค้าเหล่านั้น และพ่อค้าคนกลางที่ซื้อไปเพื่อขายต่อก็ไม่ใช่ผู้บริโภค คดีพิพาทระหว่างบุคคลทั้งสองจึงมิใช่คดีผู้บริโภค

(ข) ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ จัดบุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้บริโภคทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย หากได้รับความเดือดร้อนก็สามารถร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ ถึงแม้ว่าผู้นั้นจะยังไม่ได้ซื้อสินค้า

หรือใช้บริการแต่อย่างใด และเมื่อมีการ โขงคำนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้ บุคคลเหล่านี้จึงอยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ข้อสังเกต

- ปัญหาที่ว่า ถ้าผู้บริโภคในกลุ่มนี้พบเห็นข้อความโฆษณาชักชวนให้ซื้อสินค้าที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง บุคคลกลุ่มนี้จะยื่นฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจต่อศาลเพื่อให้ระงับการโฆษณาข้อความดังกล่าวทั้งๆที่ยังมิได้ซื้อสินค้านั้น โดยอ้างว่าตนเองมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔(๑) (สิทธิในการจะได้รับข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอขาย) ได้หรือไม่

กรณีนี้เห็นว่า การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้บริโภคก็เพื่อให้คณะกรรมการผู้บริโภคสามารถกำหนดมาตรการเชิงป้องกันคุ้มครองไปถึงผู้บริโภคกลุ่มนี้มิให้ได้รับความเสียหายในการตัดสินใจที่จะบริโภคสินค้าหรือบริการเท่านั้น แต่บทกฎหมายดังกล่าวหาใช้กฎหมายที่ให้สิทธิแก่บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีแต่อย่างใดไม่ การที่บุคคลใดจะมีอำนาจฟ้องคดีได้หรือไม่นั้นต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความ เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องอำนาจฟ้องไว้ (บทบัญญัติมาตรา ๓ เป็นเพียงบทนิยามความหมายของคำว่า “คดีผู้บริโภค” ไม่ใช่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับอำนาจฟ้อง) จึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ต้องมีการโต้แย้งสิทธิหรือมีกฎหมายรับรองให้ใช้สิทธิทางศาลได้ บุคคลนั้นจึงจะมีอำนาจฟ้องคดี เมื่อผู้บริโภคในกลุ่มนี้ยังมิได้ซื้อหรือใช้สินค้า จึงน่าจะยังไม่มีส่วนได้เสียอย่างเพียงพอที่จะถือว่าถูกโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้มีอำนาจฟ้องคดีได้ แต่ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้อง เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้บัญญัติให้ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีอำนาจฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น หากผู้บริโภคซึ่งได้รับการชักชวนได้ทดลองใช้สินค้าที่มีการเสนอขายแล้วได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากการทดลองใช้ ต้องถือว่าบุคคลดังกล่าวถูกโต้แย้งสิทธิและมีอำนาจฟ้องให้ผู้ประกอบการให้รับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าวได้

(ก) ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

บุคคลที่จะเป็นผู้บริโภคในกลุ่มนี้จะต้องได้ใช้สินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ เช่น บุคคลในครอบครัวหรือพนักงานในองค์กรต่างๆที่หัวหน้าครอบครัวหรือนายจ้างเป็นผู้ซื้อหรือจัดหาสินค้าหรือบริการมาให้ใช้ แม้จะไม่ได้เสียค่าตอบแทนด้วยตนเองก็ถือว่าเป็นผู้บริโภคเช่นกัน แต่ถ้าเป็นการนำสินค้าไปใช้หรือได้รับบริการโดยไม่ชอบเช่น ลักขโมยไปใช้ย่อมไม่ถือว่าเป็นผู้บริโภคตามข้อนี้

๑.๑.๒ “ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา ๑๘ หรือตามกฎหมายอื่น” ไม่มีบทนิยามไว้ แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่าจะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้บุคคลนั้นมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรงซึ่งปัจจุบันมีอยู่ ๓ องค์กร ดังที่บัญญัติอยู่ในมาตรา ๑๘ และในกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ คือ

(ก) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้ ๒ กรณี คือ คดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรและคดีที่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิร้องขอซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่

(ข) สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๐ และ ๔๑ ซึ่งมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคที่เป็นสมาชิกของสมาคมเท่านั้น

(ค) มุขนีติที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑

ส่วนในอนาคตหากมีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานหรือองค์กรใดมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค คดีที่หน่วยงานหรือองค์กรนั้นฟ้องร้องอาจถือได้ว่าเป็นคดีผู้บริโภคหากเข้าหลักเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัตินี้

๑.๑.๓ “ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่า

ด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค... ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓ ได้ให้คำนิยาม “ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ตั้ง หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจจึงหมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

(ก) ผู้ขาย เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “ขาย” ตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว “ผู้ขาย” หมายถึง ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้จัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นตลอดจนผู้เสนอหรือชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

(ข) ผู้ผลิตเพื่อขาย เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “ผลิต” ตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว หมายถึง ผู้ทำ ผสม ปรง ประกอบ ประดิษฐ์ หรือ แปรรูป และหมายความรวมถึงผู้ทำการเปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก หรือแบ่งบรรจุเพื่อขาย ดังนั้นผู้ซื้อสินค้ามาใช้ในการผลิตเพื่อขายต่อย่อมเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเพราะมิได้เป็นผู้ที่ใช้หรือบริโภคสินค้าจริง

(ค) ผู้ตั้งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย บุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ หากมีข้อพิพาทกับผู้ที่ขายสินค้าให้ ย่อมมิใช่คดีผู้บริโภค

(ง) ผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า เช่น ผู้ค้าปลีกซึ่งซื้อสินค้ามาจากผู้ผลิตหรือผู้ขายส่ง ย่อมเป็นผู้ประกอบการธุรกิจมิใช่ผู้บริโภค คดีแพ่งที่พิพาทกันระหว่างบุคคลเหล่านี้กับผู้ผลิตหรือผู้ขายส่ง จึงเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจด้วยกัน และไม่ใช่อคดีผู้บริโภค

(จ) ผู้ให้บริการ เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “บริการ” ตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว หมายถึง ผู้รับจัดทำกรงาน ผู้ให้สิทธิใดๆหรือให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงผู้รับจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

(ฉ) ผู้ประกอบการกิจการโฆษณา เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “โฆษณา” ตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว หมายถึงผู้ประกอบการซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำการไม่ว่าโดยวิธีใดๆให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

ข้อสังเกต

- บุคคลที่จะถือว่าเป็นผู้ประกอบการตามกฎหมายข้างต้นน่าจะจะต้อง
ดำเนินธุรกิจดังกล่าวเป็นทางค้าเป็นปกติของตนมิใช่ทำเพียงครั้งเดียว

- ปัญหาที่ว่า คดีแพ่งที่พิพาทระหว่างผู้ประกอบการโรงพยาบาลกับผู้
ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลนั้น จะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภค
ตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่

ข้อที่ต้องวิเคราะห์เป็นประการแรกคือ การรักษาพยาบาลดังกล่าวอยู่ใน
ความหมายของคำว่า “บริการ” หรือไม่ กล่าวคือ เป็นการรับจัดทำกรงานโดยเรียก
ค่าตอบแทนหรือไม่ ซึ่งโดยปกติการรักษาพยาบาลคือ การดูแลรักษาผู้ป่วยอันมีลักษณะ
เป็นการทำงานให้แก่ผู้ป่วย จึงถือว่าเป็นการรับจัดทำกรงานอย่างหนึ่ง ดังนั้น หากมีการ
เรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น ย่อมต้องถือว่าเป็นการให้บริการ ถึงแม้ว่า
ผู้ที่รับภาระจ่ายค่าตอบแทนนั้นในท้ายที่สุด อาจเป็นผู้รับประกันภัย ระบบประกันสังคม
หรือหน่วยงานราชการก็ตาม เมื่อผู้ประกอบการโรงพยาบาลดังกล่าวเป็นผู้ให้บริการ
จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ส่วนผู้ที่ได้รับการรักษาพยาบาลย่อมอยู่ในฐานะผู้
ได้รับบริการและเป็นผู้บริโภค คดีพิพาทระหว่างบุคคลทั้งสองจึงถือว่าเป็นคดีผู้บริโภค
ตามพระราชบัญญัตินี้

ปัญหามีต่อไปว่า ถ้าผู้ประกอบการโรงพยาบาลดังกล่าวเป็น
โรงพยาบาลของรัฐยังจะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคด้วยหรือไม่ กรณีนี้เห็นว่าลักษณะของการ
ให้การรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลของรัฐไม่แตกต่างกับโรงพยาบาลเอกชน จึงถือว่าเป็น
เป็นการรับจัดทำกรงานให้เช่นเดียวกัน กรณีจึงมีปัญหาเพียงประการเดียวว่า
โรงพยาบาลของรัฐดังกล่าวมีการเรียกค่าตอบแทนบ้างหรือไม่ หากมีการเรียกเก็บเงินไม่
ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม เช่น ค่ายา ค่าเครื่องมือแพทย์ ค่าตรวจ หรือค่าบริการอื่นใด
เป็นต้น เงินที่เรียกเก็บนั้นถือว่าเป็นค่าตอบแทนทั้งสิ้น และทำให้โรงพยาบาลของรัฐ
นั้นอยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ให้บริการ” และเป็น “ผู้ประกอบการ” คดีแพ่งที่
พิพาทกันระหว่างผู้ได้รับบริการกับโรงพยาบาลของรัฐจึงเป็นคดีผู้บริโภคตาม
พระราชบัญญัตินี้เช่นเดียวกับกรณีของโรงพยาบาลเอกชน แม้จำนวนค่าตอบแทนที่เรียก
เก็บนั้นจะเป็นจำนวนเงินที่น้อยมากเมื่อเทียบกับโรงพยาบาลเอกชนก็ตาม

ข้อแตกต่างระหว่างกรณีของโรงพยาบาลเอกชนกับโรงพยาบาลของรัฐมี เฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบของบุคลากรทางการแพทย์ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็น โรงพยาบาลของรัฐ ผู้บริโภครที่ได้รับความเสียหายฟ้องได้แต่เฉพาะหน่วยงานของรัฐ (กระทรวงสาธารณสุข) เป็นจำเลยเท่านั้น จะฟ้องบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ ของรัฐ ไม่ได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง

๑.๒ ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย

องค์ประกอบส่วนนี้ไม่ค่อยมีความสำคัญมากนักเพราะกฎหมายไม่ได้ จำกัดว่าต้องเป็นข้อพิพาทในเรื่องใด โดยเฉพาะเจาะจงเพียงแต่สิทธิหรือหน้าที่ที่พิพาท กันต้องเป็นเรื่องที่กฎหมายรับรอง ดังนั้น มูลคดีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นอาจเป็นเรื่องสัญญา ละเมิด หรือกฎหมายฉบับหนึ่งฉบับใดให้สิทธิไว้แล้วมีการละเมิดสิทธินั้น เช่น พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๓ ให้สิทธิผู้บริโภค บอกละเมิดสัญญาซื้อสินค้าหรือบริการได้ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับสินค้าหรือบริการ หากผู้ประกอบการไม่คืนเงินภายใน ๑๕ วันตามมาตรา ๓๖ ผู้บริโภคย่อมฟ้องเรียกเงิน คืนได้และถือว่าเป็นคดีผู้บริโภค หรือพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๐ ให้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดตามกฎหมาย ดังกล่าวมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการที่กระทำความผิดและถือว่าเป็น คดีผู้บริโภคเช่นกัน

๑.๓ ต้องเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

องค์ประกอบสุดท้ายนี้เป็นการตีกรอบเพื่อมิให้มีการนำวิธีพิจารณาตาม พระราชบัญญัตินี้ไปใช้กับเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้าหรือบริการ โดยตรงซึ่ง อยู่นอกเหนือเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น คดีหมิ่นประมาทระหว่างผู้ประกอบการกับ ผู้บริโภค เป็นต้น ส่วนข้อคำที่ว่า “อันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ” อาจทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนไปได้ว่าจะต้องมีการ ใช้สินค้าหรือบริการแล้วเท่านั้นจึงจะเป็นคดี ผู้บริโภคซึ่งไม่ถูกต้อง ถ้าฟังแต่ผู้บริโภคตกลงซื้อสินค้าหรือบริการเพื่อนำมาบริโภคแม้ จะยังไม่ได้ใช้หากเกิดข้อพิพาทขึ้น เช่น ผู้ประกอบการส่งมอบสินค้าไม่ครบถ้วน ก็ต้อง ถือว่าข้อพิพาทนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการและเป็นคดีผู้บริโภค เช่นกัน

ข้อสังเกต

- การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา ๓(๑) ให้พิจารณาถึงสถานะของคู่ความและสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทขึ้นเป็นสำคัญ กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจหรือไม่ และข้อพิพาทนั้นเกิดเนื่องจากการบริโภคสินค้าหรือบริการหรือไม่ ถ้าใช้ถือว่าคดีนั้นเป็นคดีผู้บริโภค ส่วนมูลหนี้ที่พิพาทกัน มาจากเรื่องใดไม่มีความสำคัญนักเพราะไม่ว่าจะเป็นเรื่องสัญญา ละเมิด หรือเป็นสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้ ล้วนแล้วแต่เป็นคดีผู้บริโภคได้ทั้งสิ้น

- มาตรา ๓(๑) ไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นกรณีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลยเท่านั้น หากแต่รวมถึงคดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยด้วย ดังนั้น คดีที่ผู้ประกอบการฟ้องบังคับให้ผู้บริโภคชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการต่างๆ ข้อมถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคด้วย ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

คดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์

- คดีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองเป็นโจทก์ เว้นแต่ข้อพิพาทนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้าหรือบริการหรือการคุ้มครองดูแลสิทธิของผู้บริโภค

- คดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบตามสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามสัญญา ไม่โอนกรรมสิทธิ์ ไม่จัดทำสาธารณูปโภค หรือฟ้องเพื่อให้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง

- คดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบตามสัญญาซื้อขายหรือสัญญาเช่าซื้อสินค้าต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการ ไม่โอนชื่อทางทะเบียนให้ใช้ทะเบียนปลอม ยึดสินค้ากลับไปโดยมิชอบ หรือให้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง

- คดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบตามสัญญาให้บริการการท่องเที่ยว สัญญาให้บริการด้านการศึกษา หรือสัญญาจ้างทำของอื่นๆ

- คดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการซึ่งเป็นโรงพยาบาล คลินิก หรือ

สถานเสริมความงามในเรื่องละเมิดที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณสุขหรือการเสริมความงาม

- คดีที่ผู้บริโภครู้ว่าเป็นผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยเกี่ยวกับสัญญาประกันวินาศภัย ประกันชีวิต หรือประกันสุขภาพ

คดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์

- คดีที่ผู้ประกอบการพาณิชย์ฟ้องบังคับลูกค้าให้ชำระหนี้ตามสัญญาซื้อ ค่าประกัน จำนอง จำน่า บัญชีเดินสะพัด ตัวเงิน ทรัพย์สินหรือการให้บริการอื่นๆ

- คดีที่ผู้ประกอบการโทรคมนาคมฟ้องบังคับลูกค้าให้ชำระหนี้ตามสัญญาให้บริการต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์บอกรับสมาชิก หรือบริการสื่อสารอื่นๆ เป็นต้น

- คดีที่ผู้ประกอบการสาธารณูปโภคฟ้องบังคับลูกหนี้ให้ชำระหนี้ตามสัญญาให้บริการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น

- คดีที่ผู้ประกอบการให้เช่าซื้อสินค้าฟ้องบังคับลูกหนี้ให้ชำระหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ

- คดีที่ผู้ประกอบการบัตรเครดิตหรือให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลหรือกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาฟ้องบังคับลูกหนี้ให้ชำระหนี้ตามสัญญาบัตรเครดิต สัญญาให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล หรือสัญญากู้ยืมเงิน

- คดีที่นิติบุคคลอาคารชุด หรือนิติบุคคลบ้านจัดสรรฟ้องบังคับเจ้าของอาคารชุดหรือบ้านจัดสรรให้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลาง

- คดีพิพาทระหว่างผู้รับประกันภัยด้วยกันเองหรือระหว่างผู้รับประกันภัยที่รับช่วงสิทธิมาฟ้องผู้ทำละเมิดหรือระหว่างผู้ถูกทำละเมิดกับผู้รับประกันภัยจำจนไม่ใช่คดีผู้บริโภคเพราะคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมิใช่ผู้บริโภค เว้นแต่คดีนั้นเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีผู้บริโภคซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓(๓) เช่น คดีที่ผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ฟ้องผู้รับประกันภัยจำจนให้ร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ถือว่าเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีผู้บริโภคตามมาตรา ๓(๒) คดีพิพาทในส่วนนี้จึงเป็นคดีผู้บริโภคด้วย

- ปัญหาที่ว่า กรณีที่ผู้ประกอบการจัดให้มีบริการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อ
 จูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือใช้บริการ โดยที่ไม่ได้เรียกค่าตอบแทนใดๆหรือกำหนด
 เงื่อนไขว่าผู้บริโภคจะต้องซื้อสินค้าหรือใช้บริการอย่างหนึ่งอย่างใดก่อนจึงจะใช้บริการ
 นั้นได้ เช่น การที่ห้างสรรพสินค้าจัดสถานที่จอดรถไว้เพื่อบริการแก่ลูกค้า หรือการที่
 สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงจัดห้องสุขาไว้บริการแก่บุคคลทั่วไป เป็นต้น หากมีข้อ
 พิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้บริการดังกล่าว จะถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคด้วยหรือไม่

กรณีนี้เห็นว่า คดีพิพาทดังกล่าวแม้จะเป็นคดีระหว่างผู้บริโภคกับผู้
 ประกอบธุรกิจ แต่ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือ
 บริการที่ผู้ประกอบการมีไว้เพื่อขายหรือให้บริการ โดยเรียกค่าตอบแทนแต่อย่างใด
 หากแต่เป็นบริการที่ผู้ประกอบการจัดให้แก่บุคคลทั่วไปเพื่อจูงใจให้มาซื้อสินค้าหรือ
 ใช้บริการเท่านั้น คดีพิพาทที่เกิดขึ้นจึงมิใช่คดีผู้บริโภค

๒. คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น
 จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (มาตรา ๓(๒))

คดีผู้บริโภคตามอนุมาณานี้ใช้ข้อหาหรือกฎหมายที่พิพาทกันเป็นตัวชี้วัด
 กล่าวคือ ถ้าเป็นข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก
 สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๑ ต้องถือว่าเป็นคดีผู้บริโภค โดยผู้ซึ่งเป็นโจทก์
 ฟ้องคดีตามกฎหมายดังกล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
 (อาจเป็นผู้บริโภค บุคคลในครอบครัว หรือพนักงานของผู้บริโภค หรือบุคคลอื่นที่
 บังเอิญได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้านั้น) หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย
 ตามมาตรา ๑๐ ส่วนผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยคือผู้ประกอบการซึ่งอาจเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้
 ผลิต ผู้นำเข้าหรือบุคคลอื่นตามคำนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ในกฎหมายดังกล่าว

๓. คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตามมาตรา ๓(๑) หรือ (๒)

คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีผู้บริโภคตามมาตรา ๓(๑) หรือ (๒) เช่น คดีที่
 ฟ้องให้รับผิดชอบตามสัญญาจำประกัน สัญญาจ้างรถ สัญญาจ้างนำ หรือสัญญาประกันภัยค่า
 จุน เป็นต้น ซึ่งโดยปกติคดีเหล่านี้อาจไม่อยู่ในความหมายของคดีผู้บริโภคตามมาตรา
 ๓(๑) หรือ (๒) แต่ตามมาตรา ๓(๓) ให้ถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคด้วยเพื่อมิให้ผลแห่งคดีเกิด
 ความลักลั่นกันและไม่ต้องคำนึงว่าจะมีการพิจารณาคดีดังกล่าวรวมหรือแยกกับคดี
 ผู้บริโภคตามมาตรา ๓(๑) หรือ (๒)

ข้อสังเกต

- ถึงแม้กฎหมายใช้คำว่า “คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกันกับคดีตาม (๑) หรือ (๒)” แต่ก็มีได้หมายความว่า จะต้องมี การฟ้องคดีผู้บริ โภคตาม มาตรา ๓(๑) หรือ (๒) ก่อน เนื่องจาก บางครั้ง อาจ มีความ จำเป็น ต้อง ฟ้องผู้ค้า ประกัน หรือ ผู้รับ ประกัน ภัย เป็น คดี ก่อน ลูกหนี้ ชำต้น ซึ่ง ก็ ยัง ถือ ว่า เป็น คดี ที่ เกี่ยว พัน กัน เพราะ มี สาเหตุ มา จาก ข้อ พิพาท ระหว่าง ผู้บริ โภค กับ ผู้ ประ กอบ ธุรกิจ หรือ ข้อ พิพาท ระหว่าง ผู้เสียหาย กับ ผู้ ประ กอบ การ

๔. คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

อนุ มาตรา นี้ เปิด โอกาส ให้ กฎหมาย ที่ ออก มา ใน ภาย หลัง สามารถ กำหนด ให้ นำ วิธี พิจารณา ตาม พระราชบัญญัติ นี้ ไป ใช้ กับ คดี อื่น นอก จาก ที่ กำหนด ไว้ ใน มาตรา ๓(๑) (๒) และ (๓) และ ให้ ถือ ว่า คดี เหล่า นั้น เป็น คดี ผู้บริ โภค ตาม พระราชบัญญัติ นี้ ด้วย

การขอให้วินิจฉัยปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภค

๑. เนื่องจากวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปหลายประการ จึงอาจเกิดข้อโต้แย้งขึ้นว่าคดีที่ถูกจัดว่าเป็นคดีผู้บริโภค นั้น มีความจริงเป็นคดีแพ่งทั่วไป มิใช่คดีผู้บริโภคหรือในทางกลับกันอาจมีการโต้แย้งว่าคดีที่ถูกจัดเป็นคดีแพ่งทั่วไปนั้นความจริงแล้วเป็นคดีผู้บริโภค บทบัญญัติมาตรา ๘ จึงกำหนดให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าว และคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

๒. คำว่า “ประธานศาลอุทธรณ์” หมายถึงประธานศาลอุทธรณ์ (กลาง) เท่านั้น ไม่รวมถึงประธานศาลอุทธรณ์ภาค เพราะเหตุว่าเมื่อใดที่พระราชบัญญัตินี้ ประสงค์จะให้หมายถึงศาลอุทธรณ์ภาคด้วย จะบัญญัติไว้ชัดเจนดังที่ปรากฏในหมวด ๓ ว่าด้วยการอุทธรณ์และหมวด ๔ ว่าด้วยการฎีกา ดังนั้น การส่งปัญหาไปให้วินิจฉัยตาม มาตรา นี้ ศาลชั้นต้นทั่วประเทศจึงต้องส่งไปยังศาลอุทธรณ์ (กลาง) เพียงแห่งเดียว เหตุผลที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในแนวคำวินิจฉัยและความชัดเจนแน่นอนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

๓. อำนาจในการวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์เป็นเพียงการวินิจฉัยว่าคดีที่พิพาทนั้นเป็นคดีผู้บริโภคหรือคดีแพ่งทั่วไป ไม่เกี่ยวข้องกับหรือก้าวล่วงไปถึงการ

วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล กล่าวคือ หากมีปัญหาคดีที่พิพาทนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั่วไปหรือศาลชำนาญพิเศษ ผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ นั้น ตัวอย่างเช่น ถ้าคดีแพ่งที่พิพาทนั้นเกี่ยวข้องกับการซื้อขายระหว่างประเทศหรือการขนส่งระหว่างประเทศและมีปัญหาว่าจะต้องขึ้นสู่ศาลใดระหว่างศาลแพ่งกับศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ถึงแม้ว่าคู่ความในคดีจะอยู่ในสถานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภครก็ตาม แต่ปัญหาที่จะวินิจฉัยมิใช่ปัญหาคดีนั้นเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ หากแต่เป็นปัญหาคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด กรณีจึงต้องเสนอปัญหาไปให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.๒๕๓๘ มาตรา ๘

๔. การยกปัญหาขึ้นเพื่อขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอาจกระทำได้ ๒ ทาง คือ โดยคู่ความเป็นผู้ขอหรือโดยศาลเห็นสมควรเอง เจ้าพนักงานคดีไม่มีอำนาจยกปัญหาดังกล่าวขึ้นเพื่อขอให้มีการวินิจฉัย

๕. การขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาไม่ว่าจะเป็นกรณีที่คู่ความเป็นผู้ขอหรือโดยศาลเห็นสมควรเองจะต้องกระทำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ

๕.๑ ถ้าเป็นการขอในคดีผู้บริโภค ต้องกระทำอย่างช้าในวันนัดพิจารณา

๕.๒ ถ้าเป็นการขอในคดีแพ่งอื่น ต้องกระทำอย่างช้าในวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน

ดังนั้น การขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวจะกระทำได้อีกเฉพาะในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้น หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้นแล้วคู่ความหรือศาลจะหยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นเพื่อขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอีกไม่ได้

๖. การส่งเรื่องไปยังประธานศาลอุทธรณ์ ความในวรรคสามของมาตรา ๘ เปิดโอกาสให้สามารถส่งโดยทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ซึ่งศาลอุทธรณ์คงต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้ให้ชัดเจนคล้ายกับกรณีการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาไปยังศาลสูงเพื่อพิจารณาส่งโดยทางโทรสารหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ดังเช่นที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

๗. เอกสารที่ต้องจัดส่ง เอกสารที่จำเป็นต้องส่งไปเพื่อประกอบการวินิจฉัยอย่างน้อยต้องมีคำฟ้อง คำให้การ และรายงานกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้อง และหากศาลชั้นต้นเห็นว่าข้อเท็จจริงที่มีอยู่ตามคำฟ้องและคำให้การอาจไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัย ศาลชั้นต้นอาจสอบถามข้อเท็จจริงที่สำคัญเพิ่มเติม เช่น ในกรณีที่เป็นปัญหาว่ามี การให้ค่าตอบแทนหรือไม่ ศาลชั้นต้นอาจสอบถามถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลประโยชน์ต่างๆ ที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอาจได้รับ แล้วจดแจ้งไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาเพื่อประกอบการพิจารณาของประธานศาลอุทธรณ์

๘. การดำเนินกระบวนการพิจารณาในระหว่างรอฟังคำวินิจฉัย กฎหมายไม่ได้บังคับว่าเมื่อมีการหยิบยกปัญหาตามมาตรานี้แล้ว ศาลชั้นต้นจะต้องหยุดการพิจารณาคดีไว้ ในทางตรงกันข้ามกลับกำหนดว่าให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้น โดยเร็ว ทั้งยังระบุว่าคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใดๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น แสดงว่ากฎหมายไม่ประสงค์ที่จะให้มีการประวิงคดี ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงไม่จำเป็นต้องงดการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ในระหว่างที่รอฟังคำวินิจฉัย และเมื่อได้รับผลคำวินิจฉัยแล้ว ก็ควรรีบแจ้งให้คู่ความทราบและดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อไป เช่น หากประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยว่าคดีพิพาทไม่ใช่คดีผู้บริโภคดีงที่ศาลได้จัดไว้ ศาลชั้นต้นก็ต้องจำหน่ายรายการเกี่ยวกับคดีนั้นที่ลงไว้ในสารบบความคดีผู้บริโภคและโอนคดีนั้นไปลงในสารบบความคดีแพ่งทั่วไปและดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบางกรณีอาจต้องมีคำสั่งแก้ไขกระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เช่น ให้เปลี่ยนวันนัดพิจารณาที่ได้กำหนดไว้เป็นวันขึ้นสองสถานแทน เป็นต้น หรือหากประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยว่าคดีพิพาทเป็นคดีผู้บริโภค ศาลชั้นต้นอาจต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดีและตั้งคืนค่าฤชาธรรมเนียม เพื่อให้ไปฟ้องคดียังภูมิลำเนาของผู้บริโภค

บทบาทขององค์กรเอกชนในการ คุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ

การคุ้มครองผู้บริโภคในระบบสากลต้องอาศัยปัจจัยหรือการมีส่วนร่วมของบุคคลสามฝ่าย ได้แก่ รัฐ ผู้ประกอบธุรกิจ และผู้บริโภค ในด้านของภาครัฐ บทบาทของรัฐในฐานะผู้ดูแลให้เกิดความเป็นธรรม และความปลอดภัยในการบริโภคต้องอาศัยกลไกทางกฎหมายและกระบวนการบริหารกฎหมายที่ดี ส่วนภาคผู้ประกอบธุรกิจ บทบาทของผู้ประกอบธุรกิจ ขึ้นอยู่กับความมีจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจ และการปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งแนวคิดในการดำเนินธุรกิจที่มีปัจจัยสำคัญคือ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค แต่ละประเทศ เป็นที่ยอมรับกันในทางทฤษฎีว่า สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันที่สมบูรณ์ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมทั้งในการดำเนินธุรกิจ และประโยชน์สูงสุดในด้านผู้บริโภค หลายประเทศในโลกนี้จึงเน้นการส่งเสริมให้ตลาดอยู่ในสภาพที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมให้มากที่สุด เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนของผู้บริโภคซึ่งเป็นฝ่ายสุดท้ายที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคเป็นบุคคลที่ประสบกับปัญหาที่เกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการเป็นคนแรก หากผู้บริโภคมีความพร้อมและมีการรวมตัวกันที่จะป้องกันตนเองมิให้ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการย่อมเป็นการขจัดปัญหาในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมาก การรวมตัวของผู้บริโภคมีอาจเกิดขึ้นได้ง่ายเหมือนการประกอบธุรกิจ ในบทที่ ๔ นี้ผู้เขียนได้ศึกษาจากเอกสารและตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรเอกชนในประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เป็นสาเหตุของความสำเร็จในการร่วมกันเป็นองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลให้องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในหลายประเทศประสบความสำเร็จในการผลักดันและมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมายวางนโยบายในระดับผู้กำหนดนโยบายเพื่อผู้บริโภค ทั้ง ๆ ที่ในประเทศเหล่านั้นมิได้บัญญัติบทบาทดังกล่าวขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคไว้ในกฎหมาย

๑ ประเทศในแถบเอเชียและแปซิฟิก

๑.๑ ประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น ที่เป็นกฎหมายกลาง คือ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. ๑๙๖๙ ซึ่งกำหนดให้มีสภาการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้กำหนดนโยบายในการคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริโภคเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ปัญหาที่เกิดจากการมีกลไกภาครัฐเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่คล่องตัวประกอบด้วย ความเชื่อและค่านิยมของชาวญี่ปุ่นเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคซึ่งแตกต่างจากแนวความคิดในสังคมประชาธิปไตยทั่วไป กล่าวคือ ประชาชนชาวญี่ปุ่นจะไม่นิยมใช้สิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจ เพราะเชื่อว่าเป็นความผิดของตนเอง เช่น ในกรณีที่มีสินค้าให้เลือกในตลาดหลายยี่ห้อ หากเลือกบริโภคสินค้าคุณภาพต่ำเพราะราคาถูกแล้วได้รับความเสียหายก็จะโทษตนเองที่ไม่เลือกสินค้านั้นดีกว่า ซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีคุณภาพดีกว่า หรือกลายเป็นเรื่องบาปเคราะห์ของตน เหตุที่ผู้เสียหายมีความคิดเช่นนี้น่าจะมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งสังคมและหน่วยงานของรัฐมิได้ให้ความสนใจปัญหาเหล่านี้ อีกทั้งไม่มีผู้ใดดำเนินคดีเพื่อผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชนก็ตาม ยิ่งกว่านั้นยังมีความเชื่ออีกว่า ใครฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจะถูกตราหน้าว่าเป็น "คนเห็นแก่เงินทอง อยากร่ำรวยบนความทุกข์ของผู้อื่น" ดังนั้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่จึงไม่นิยมการฟ้องร้องในศาลแต่จะตกลงนอกศาล

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๔ มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ (Product liability) ในประเทศญี่ปุ่น เบื้องหลังความเป็นมาของกฎหมายฉบับนี้เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ซึ่ง Japan National Bar Association ได้รับร้องเรียนกรณีความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ซึ่งชำรุดบกพร่อง และได้ดำเนินคดีเพื่อผู้เสียหายมาโดยตลอด จนในปี ๑๙๙๔ มีคดีเครื่องรับโทรทัศน์ซึ่งผลิตโดยบริษัท Matsushita เกิดไฟไหม้ทำให้ผู้ซื้อได้รับบาดเจ็บ ศาลพิพากษาให้บริษัท Matsushita Electric Industrial Company Limited รับผิดชอบเพราะความบกพร่องในผลิตภัณฑ์ นับเป็นคดี

ตัวอย่างคดีแรกในประเทศญี่ปุ่นที่เป็นบรรทัดฐานที่ก่อให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อผลักดันให้เกิดกฎหมาย Product liability การรวมตัวนั้นเกิดขึ้นเมื่อนักกฎหมายเริ่มก่อตั้ง "National Network of Legislation Movement for Product Liability Law" เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับองค์กรผู้บริโภคทั่วประเทศ ผู้แทนของ Network ดังกล่าวเข้าร่วมเป็นผู้ร่างกฎหมาย Product Liability Law จนได้รับการพิจารณาในสภาผ่านการลงมติประกาศใช้เป็นกฎหมาย^๒ ควรสังเกตว่า การร่วมมือกันระหว่างนักกฎหมายที่มีเนติบัณฑิตยสภาของประเทศ และสาขาที่มีอยู่ทั่วประเทศญี่ปุ่น กับสมาคมผู้บริโภค เป็นการผนึกกำลังที่สำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันกฎหมายฉบับแรกของประเทศที่ให้สิทธิผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการบริโภคได้โดยตรง โดยไม่มีอุปสรรคในเรื่องภาระการพิสูจน์ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่าการรณรงค์เพื่อเป้าหมายใด ๆ กลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญ การมีส่วนร่วมในระดับกำหนดนโยบายของประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค อย่างต่อเนื่องและถาวรขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภค และความเข้มแข็งขององค์กรผู้บริโภคนั้นเองเป็นสำคัญ

๑.๒ ประเทศมาเลเซีย

ในประเทศมาเลเซียไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดสิทธิของผู้บริโภค หรือกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคเหมือนประเทศไทย แต่มาเลเซียใช้กฎหมายทั่วไปเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการบริโภค ได้แก่ กฎหมายของสหราชอาณาจักร ในฐานะที่มาเลเซียเป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ กฎหมายที่ใช้บังคับกับการค้า การพาณิชย์ จะมีรากฐานและแนวคิดมาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ

ในหลายกรณีกฎหมายของมาเลเซียยังมีได้แก้ไขตามกฎหมายอังกฤษซึ่งปรับปรุงให้ทันสมัยกับสถานการณ์และปัญหา เช่น กฎหมายลักษณะซื้อขาย กฎหมายอังกฤษแก้ไขปรับปรุงในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ขยายความรับผิดชอบของผู้ขายให้ครอบคลุมถึงความสมบูรณ์ของสินค้าที่พึงคาดหมายได้ Merchantable quality ของสินค้าที่ผู้ขายนำมาขาย แต่กฎหมายของมาเลเซียยังมีได้กำหนดความรับผิดชอบดังกล่าวให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ เป็นต้น

หรือกฎหมายมาเลเซียไม่กำหนดควบคุมข้อสัญญาที่เอาเปรียบไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภค ในขณะที่กฎหมายอังกฤษพัฒนาไปถึงขั้นนั้นแล้ว เหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้บริโภคในประเทศมาเลเซียยังถูกละเลยไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอยู่หลายกรณี เมื่อมีเหตุการณ์ที่สร้างความเสียหายอย่างกว้างขวาง บทบาทขององค์กรเอกชนหรือสมาคมผู้บริโภคจะเป็นผู้นำที่กระตุ้นให้มีการแก้ไขโดยรัฐ เช่น กรณี pyramid selling scheme ของ Century Diamond ที่หลอกลวงขายแหวนเพชรราคาแพง ทั้งที่มูลค่าต่ำให้แก่ผู้ซื้อเพื่อล่อให้เข้าสู่เครือข่ายการทำธุรกิจขายแหวนเพชรเพื่อหวังค่าตอบแทนที่กำหนดไว้มหาศาล ทำให้ผู้คนหลงเข้าสู่ขบวนการนี้มากมาย การรณรงค์ของ Selangor และ Federal Territory Consumers Association นำไปสู่การออกกฎหมาย Direct Sales Act ในปี ค.ศ. ๑๙๙๓

ในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศมาเลเซียจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคประมาณ ๓-๔ ฉบับ ได้แก่ Fair Trading Act, Consumer Credit Act, Consumer Contract Act และ Product liability Act กฎหมายเหล่านี้จะกำหนดสิทธิของเอกชนในการฟ้องเรียกค่าเสียหายไว้พร้อมกับการกำหนดโทษทางอาญาไว้สำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะในอดีตที่ผ่านมากฎหมายทั่วไปที่ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดในการปราบปรามผู้ฝ่าฝืนกฎหมายแต่ประการเดียว ทำให้มีบทบังคับเป็นโทษทางอาญาเท่านั้น นอกจากนั้น การบังคับใช้กฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในประเทศมาเลเซียก็ยังคงมีปัญหาเพราะภาระการพิสูจน์ในคดีละเมิด ซึ่งเป็นคดีแพ่งยังเป็นภาระหนักมากสำหรับโจทก์ผู้เสียหาย ดังนั้น การผลักดันให้มีกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์จึงเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคสินค้าได้ดีขึ้น

หากพิจารณาถึงบทบาทขององค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคของมาเลเซียก็จะเห็นว่า องค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศในการแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่โดดเด่นมากนัก เพราะสภาพทางการเมืองการปกครองของมาเลเซียยังให้ความสำคัญกับฝ่ายบริหารของภาครัฐอยู่อย่างมาก แม้ในอนาคต จะมีแนวโน้มว่ามาเลเซียจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ๔ ฉบับดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีได้มีองค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคเข้าไปมี

บทบาทในการกำหนดแนวทางกฎหมายเหล่านี้ เพราะเป็นผลจากการ
 ทำการศึกษาวิจัยของ The National Advisory Council for Consumer
 Protection ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย Price Control Act - 1973 เพื่อให้
 คำปรึกษาต่อ Minister of Domestic Trade and Consumer Affairs

การมีส่วนร่วมในระดับกำหนดนโยบายหรือผลักดันด้วยพลัง
 ขององค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศมาเลเซีย ยังคง
 ค่อยเป็นค่อยไปโดยไม่มีกฎหมายรับรองให้มีโอกาสใช้บทบาทดังกล่าว
 ได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงและเป็นผลจากการผลักดันให้มีการ
 แก้ปัญหาโดยองค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคอันหนึ่งซึ่งประสบ
 ความสำเร็จได้ในมาเลเซีย คือการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการ
 ประกอบธุรกิจประกันภัย โดย Federal Territory Consumers Asso-
 ciation เริ่มจัดสัมมนาเกี่ยวกับผู้บริโภคและการประกอบธุรกิจประกันภัย
 ในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ และเสนอข้อเสนอที่เป็นข้อสรุปจากการสัมมนาเพื่อ
 ปรับปรุงแนวทางในการระงับข้อพิพาทในกรณีที่มีการเรียกให้ผู้รับประกัน
 ชดใช้โดยเสนอให้มีการสร้างกลไกระงับข้อพิพาทที่ไม่อิงระบบกฎหมายแต่
 ประการเดียว แต่ควรมีหน่วยงานระงับข้อพิพาทที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยที่
 ประกอบด้วยตัวแทนของธุรกิจประกันภัยและผู้บริโภคในปี ค.ศ. ๑๙๘๘
 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายตามแนวทางที่เป็นข้อเสนอจากการสัมมนา
 โดยจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อการเจรจาไกล่เกลี่ยขึ้น ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒
 หน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินงานโดยมีผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งแต่งตั้งโดยคณะ
 กรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากผู้ประกอบธุรกิจประกันภัย ๒ คน จาก
 คณะนิติศาสตร์ ๑ คน และจากสมาพันธ์คุ้มครองผู้บริโภคแห่งมาเลเซีย
 อีก ๑ คน นับว่าเป็นความสำเร็จขององค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภค
 ซึ่งรวมพลังเพื่อให้เกิดการยอมรับและเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายที่เป็น
 จุดเริ่มต้นที่ดีมากในประเทศมาเลเซีย ประเทศซึ่งมีสาขาภูมิภาคเอเชียของ
 International Organization of Consumers' Unions หรือที่เรียกชื่อใหม่
 ว่า Consumer International (CI) ตั้งอยู่

๑.๓ ประเทศออสเตรเลีย

ออสเตรเลียเป็นประเทศต้นแบบของการคุ้มครองผู้บริโภคโดยกลไกทางกฎหมายของประเทศในภูมิภาคเอเชียและซีกโลกใต้ ทั้งนี้เพราะออสเตรเลียนีมีการพัฒนามากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นระบบและค่อนข้างจะประสบความสำเร็จในการใช้กลไกของกฎหมายซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศออสเตรเลียนอยู่ภายใต้กฎหมายสหพันธรัฐว่าด้วยการปฏิบัติทางการค้า ที่เรียกว่า Federal Trade Practices Act 1974 แนวคิดหลักก็คือ การปฏิบัติทางการค้าที่เป็นธรรมจะตอบสนองต่อความต้องการที่เป็นธรรมของตลาดและผู้บริโภคได้ ดังนั้นภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกันองค์การภาครัฐที่ปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้มีหน้าที่ดูแลให้การทำธุรกิจอยู่ภายในกรอบที่ถูกต้อง และมีให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบ องค์การของรัฐดังกล่าวมีลักษณะเป็นองค์กรอิสระที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ Administrative Expert body ซึ่งไม่เป็นราชการ และมีอำนาจกำกับดูแล และดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว ชื่อเป็นทางการคือ The Trade Practices Commission หรือ TPC ทำหน้าที่กำกับกรกระทำของธุรกิจและรักษาสีทธิของผู้บริโภค ที่น่าสนใจก็คือ ความเป็นองค์กรที่คล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้การแก้ปัญหาทำได้รวดเร็ว แม้ในเรื่องค่าเสียหายก็สามารถเจรจาและหาข้อยุติในกรณีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีในศาล ยิ่งกว่านั้น TPC ยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิด Code of Conduct ในธุรกิจต่าง ๆ และกำหนดแนวทางในการสร้าง Code of Conduct ให้เป็นธรรมต่อทั้งผู้ประกอบการด้วยกันและผู้บริโภค

ในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติของการค้าที่ไม่เป็นธรรมนั้น กฎหมายฉบับนี้ของออสเตรเลียกำหนดให้ TPC รับฟังข้อเสนอและความเห็นรวมทั้งขอคำปรึกษาทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการจากกลุ่มผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็น The Australian Consumer Council, The Australian Federation of Consumer Organizations หรือ The Australian Consumers' Association ถือได้ว่ากฎหมายว่าด้วยการ

ปฏิบัติทางการค้าของประเทศออสเตรเลียมีแนวสอดคล้องกับหลักการของสหประชาชาติ ในเรื่องการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในระดับนโยบาย ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภคของกลุ่มผู้บริโภค ที่สหประชาชาติกำหนดแนวทางไว้ตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๘๕

๒ ประเทศในยุโรป

๒.๑ ประเทศสหราชอาณาจักร

สืบเนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการในประเทศยุโรป ทำให้รัฐต้องมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองปกป้องให้เกิดความปลอดภัยในสังคม องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคจึงมีบทบาทแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกา ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ ๒

องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคที่สำคัญในสหราชอาณาจักร ได้แก่ Citizen Advice Bureau, The Consumers' Association, The National Federation of Consumer Groups และ The British Standards Institution

Citizen Advice Bureau (CABx) มีสาขาทั่วประเทศ รับเรื่องราวที่มีผู้ขอความเห็นหลากหลายที่ไม่จำกัดเฉพาะเรื่องการบริโภค CABx ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น

The Consumers' Association เป็นบริษัทจำกัด มีวัตถุประสงค์จัดหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่แข่งขันกันในตลาด เป็นเจ้าของนิตยสาร "Which" ซึ่งมีชื่อได้แย่งเสมอว่า สมาชิกบอกรับนิตยสาร Which เป็นประเภทชนชั้นกลางระดับ A และ B ซึ่งทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่แต่อย่างใดไม่ ดังนั้น Which ก็น่าจะตอบสนองเฉพาะชนชั้นกลางระดับ A และ B เท่านั้น

The Nation Federation of Consumer Groups (NFCG) เป็นองค์การอิสระที่ได้รับเงินสนับสนุนจาก Consumers' Association และ Department of Trade and Industry มีวัตถุประสงค์รวบรวมสมาชิกในระดับท้องถิ่น ประสานงานกิจกรรมของกลุ่มสมาชิก กระตุ้นให้ผู้บริโภคในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของกิจกรรมเพื่อผู้บริโภค

ข้อที่นำสังเกตในกรณีของสหราชอาณาจักร ได้แก่ องค์การอิสระต่าง ๆ ล้วนเป็นกิจการของเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่รัฐสนับสนุนให้เป็นเครื่องมือของรัฐนั่นเอง

นอกจากนั้น ควรสังเกตว่าบทบาทขององค์การเหล่านี้ เน้นการเผยแพร่ข้อมูล และคำแนะนำ และกระตุ้นให้ผู้บริโภคเรียกร้องสิทธิของตน แต่การดำเนินคดีแทนสมาชิกยังไม่เป็นที่รับรองโดยกฎหมายชัดเจนนัก ในบางกรณีเท่านั้นที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่กับประโยชน์และความเป็นธรรมต่อประเทศทั่วไปยอมให้คณะกรรมการภาครัฐฟ้องคดีแทนผู้เสียหายได้ เช่น กฎหมายเชื้อชาติ ความเท่าเทียมกันในโอกาส เป็นต้น

๒.๒ ประเทศสหรัฐอเมริกา

โดยเหตุผลที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีกำเนิดจากการปลดปล่อยตนเองจากการขึ้นตรงต่ออังกฤษ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน จึงค่อนข้างจะแตกต่างจากระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยในยุโรป หน้าที่ของรัฐหรือรัฐบาลสหพันธรัฐ และรัฐบาลมลรัฐ ตามความคิดความคาดหมายของประชาชน คือ หน้าที่ควบคุมกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่สิทธิของพลเมืองจะถูกจำกัดได้เท่าที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนทั่วไปเท่านั้น "รัฐ" มิได้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในความหมายของการปกป้องคุ้มครองสิทธิพลเมือง ในทางกลับกัน "รัฐ" อาจถูกมองว่าเป็นผู้รุกราน "สิทธิ" และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองได้เต็มที่ ดังนั้น การรวมกลุ่มกันของประชาชนผู้เป็นผู้บริโภคจึงค่อนข้างจะมีพลัง ด้วยเหตุที่คนอเมริกันมีความเข้าใจใน "สิทธิ" ของตนเองและการเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิมากกว่าประชาชนในประเทศอื่น

องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงก่อตั้งขึ้นได้ไม่ยาก ทั้งนี้โดยมีการสนับสนุนจากรายได้ค่าสมาชิก เงินสนับสนุนจากรัฐบาล หรือมูลนิธิเพื่อสาธารณประโยชน์

ที่นำสังเกตยิ่งกว่านั้นก็คือ ภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจให้ความสำคัญกับผู้บริโภคและความต้องการของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก มีการจัดตั้งองค์การภาคธุรกิจทั่วประเทศที่ทำหน้าที่รับคำร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค เรียกว่า Better Business

Bureau มีสมาชิกเป็นผู้ประกอบธุรกิจทั่วประเทศ เหตุที่สหรัฐอเมริกา มีองค์การภาคเอกชนที่เข้มแข็ง ส่วนหนึ่งเพราะพัฒนาการในด้านการตลาดที่ แข่งขันอย่างสมบูรณ์ และเป็นธรรม ซึ่งมีมายาวนาน ทำให้ผู้ประกอบการ จำเป็นต้องรักษาทั้งภาพพจน์ และส่วนแบ่งการตลาด ตลอดจนความภักดี ของผู้บริโภคไว้ให้ได้

ในส่วนที่เป็นองค์การภาครัฐ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงาน ของรัฐที่รับผิดชอบงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคที่มาจาก การเลือกตั้ง ได้แก่ Attorney General ซึ่งทำหน้าที่ฟ้องร้องดำเนินคดีซึ่งผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการซื้อสินค้า/บริการ จากผู้ประกอบการ Office of the Attorney General มีอยู่ในทุกมลรัฐ และองค์การของรัฐที่เรียกว่า Local Consumer Protection มีความแตกต่างกันในแต่ละรัฐ องค์การ ของรัฐจะดูแลความเดือดร้อนของผู้บริโภคให้รัฐได้รวดเร็วกว่าองค์การ ของสหพันธรัฐ เพราะต้องการคะแนนเสียงของประชาชนในมลรัฐนั้นๆ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของสหพันธรัฐหลายแห่งก็ทำหน้าที่คุ้มครอง ผู้บริโภคด้วย เป็นต้นว่า Food and Drug Administration, Federal Communications Commission, Federal Trade Commission หรือ Office of Consumer Affairs U.S. Department of Commerce

FTC ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร และป้องกันปัญหาที่เกิดจากการ กระทบการทางการค้าที่ผิดเพื่อคุ้มครองตลาดและผู้บริโภค

U.S. Department of Consumer เป็นผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ของ ผู้บริโภคส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภค เช่น เอกสารที่เรียกว่า Consumer's Resource Handbook

FDA รับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับอาหาร ยา เครื่องมือแพทย์

FCC รับผิดชอบเกี่ยวกับสื่อ และโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ Cable และการทำ Telemarketing

US. Postal Inspection Service รับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับ การสื่อสารทางไปรษณีย์ทุกรูปแบบ การชำระหนี้ทางไปรษณีย์ การขาย ของทางไปรษณีย์

SEC หรือ Securities and Exchange Commission ตรวจสอบติดตาม การซื้อขาย และออกหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ดูแลเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับ หลักทรัพย์

และที่สำคัญก็คือ Federal Information Center เป็นองค์กรผู้ให้บริการข้อมูลว่าหน่วยงานใดของสหพันธรัฐที่รับผิดชอบเรื่องของผู้ร้อง หรือผู้ติดต่อเดือดร้อนอยู่ เพื่อให้คำแนะนำว่า ผู้ร้องควรติดต่อหน่วยงานนั้น ๆ โดยวิธีใด

ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเรื่องที่ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และผู้บริโภคต่างมีบทบาทอย่างมาก ที่ควรสังเกตก็คือ องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคในอเมริกามีความเข้มแข็งและถาวรอยู่มากมาย เหตุผลก็เป็นดังได้กล่าวมาแล้วว่า สภาพเศรษฐกิจ แนวคิดและปรัชญาทางการเมืองการปกครองมีส่วนผลักดันให้ประชาชนตื่นตัวในการปกป้องสิทธิของตนเองมากกว่าประเทศอื่น การฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลเพื่อให้มีการชดเชยความเสียหายเป็นเรื่องปกติมากในสหรัฐอเมริกา

ต่อไปนี้เป็นรายชื่อ องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคที่ค่อนข้างจะมีบทบาทที่โดดเด่นในประเทศสหรัฐอเมริกา

๑. Consumer Federation of American เป็นสหพันธ์ที่ประกอบด้วยองค์การที่ทำงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ทั่วประเทศไม่ว่าจะในระดับมลรัฐ หรือท้องถิ่น สหพันธ์นี้รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคและเป็นตัวแทนผู้บริโภคทั้งปวงในสภา Congress ในองค์การกำหนดกฎระเบียบของสหพันธรัฐ/ของรัฐ และในศาล

๒. Consumer Union of American รู้จักกันดีในนามของผู้พิมพ์เผยแพร่ Consumer Reports องค์การนี้มีชื่อเสียงยาวนานในด้านการปกป้องพิทักษ์ประโยชน์ผู้บริโภค แม้ว่าจะไม่ได้ดำเนินคดีให้เป็นรายบุคคล แต่ก็ถือว่าความเสียหายทุกกรณีที่ร้องเรียนมาเป็นข้อมูลที่ต้องรวบรวมและเป็นข้อมูลที่ถือว่าเป็นกรณีตัวอย่างที่เผยแพร่ให้ผู้บริโภคได้เรียนรู้

๓. Council of Better Business Bureau เป็นองค์การเอกชนภาคธุรกิจที่รวมตัวกันให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในเรื่องสถานที่ และสำนักงานของ BBB ที่สามารถติดต่อได้ รายงานการโฆษณาที่ผิดกฎหมายทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสาธารณะ เป็นผู้สนับสนุนองค์กรที่รับเรื่องราวเกี่ยวกับข้อขายรถยนต์ที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย

๔. National Consumers League รณรงค์เรื่องเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก ค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม อาหารและยาที่ไม่ปลอดภัย สมาชิกขององค์กรนี้เน้นงานด้านวิจัย ศึกษา และทำคดีเกี่ยวกับผู้บริโภคในเรื่องเงินทุน การสื่อสารโทรคมนาคม การฉ้อโกง

๕. Public Citizen ก่อตั้งโดย Ralph Nader เน้นการทำคดีเพื่อผู้บริโภคในเรื่องการกระทำของรัฐ การค้าที่ไม่เป็นธรรมในตลาด และสิ่งแวดล้อมกับการใช้พลังงานที่ปลอดภัย

๖. Public Citizen Health Research Group เน้นเรื่องสุขภาพ กฎระเบียบเกี่ยวกับยา สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ติดตามการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพ ให้การต่อสภา Congress และยื่นข้อเรียกร้อง และดำเนินคดีกับองค์กรของสหพันธรัฐในนามของผู้บริโภค

๗. Public Interest Research Group กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมในระดับมลรัฐที่เน้นการวิจัยและรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมกับผู้บริโภค

๓ บทบาทขององค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคในระดับโลก

องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคในโลกมีการรวมตัวกันเป็นองค์การที่มีชื่อเรียกว่า International Organization of Consumers Unions หรือเรียกย่อๆ ว่า IOCU ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ใน ค.ศ. ๑๙๙๕ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น Consumers International หรือ CI โดยมีประเทศสมาชิกประมาณ ๙๐ ประเทศ และมีองค์การสมาชิกประมาณ ๒๐๐ องค์การ

CI เป็นองค์การอิสระอาศัยงบประมาณจากรายได้ค่าสมาชิกขององค์การอิสระที่เป็นภาคีสมาชิกมีความเข้มแข็งและสนับสนุนกิจกรรมของผู้บริโภคโดยทั่วไปกับทั้งรณรงค์เพื่อให้มีนโยบายระดับโลกที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญกับ CI มีสำนักงานอยู่ทั่วโลก ๖ แห่ง สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ สำนักงานสาขาในภาคพื้น Asia และ Pacific ตั้งอยู่ ณ เกาะปีนัง ประเทศมาเลเซีย

บทบาทของ CI ในระดับโลก ได้แก่กรณีมีผู้แทนของ CI ร่วมอยู่
ในการกำหนดนโยบายของโครงการต่าง ๆ ของสหประชาชาติ เช่น UN
Economic Commission for Europe และ OECD

การรวมตัวกันขององค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้เกิด
แนวร่วมในการผลักดันทั้งระดับนโยบายและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการ
คุ้มครองผู้บริโภคนั้น แสดงให้เห็นว่าพลังผู้บริโภคมีความหมาย แต่การ
บรรลุผลในระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์
ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่สำคัญก็คือพลังผู้บริโภคของประเทศ
นั้น ๆ เป็นสำคัญ ถ้าในระดับประเทศไม่มีองค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภค
ที่เข้มแข็งแล้ว ความสำเร็จของการคุ้มครองผู้บริโภคโดยพลังของผู้บริโภค
ย่อมไม่มีความหมาย

บทความจากสื่อมวลชน

**มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค เผยปีใช้กม.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ยื่นฟ้อง 8หมื่นคดี สะท้อน
คุ้มครองดีขึ้น "จรัญ"แนะเร่งออกพ.ร.บ.การฟ้องคดีแบบหมู่**

ที่สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาคารพญาไท พลาซ่า เมื่อเวลา 9.30 น. นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ บรรยายพิเศษ "ความเป็นจริงในการเข้าถึงกฎหมายของผู้บริโภค" ในการสัมมนา "บทเรียน 1 ปีการใช้ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค" จัดโดยมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

โดยกล่าวว่า หลังจากมีการบังคับ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ถือว่ามีประโยชน์ต่อผู้บริโภคอย่างมาก เพราะจากเดิมผู้บริโภคแทบไม่มีโอกาสในการดำเนินคดีฟ้องร้องกับประกอบการเลย เมื่อมีความเสียหายจากสินค้าและการรับบริการขึ้น แต่กฎหมายฉบับนี้ช่วยให้ผู้บริโภคฟ้องร้องได้เพิ่มขึ้น เช่น กรณีสัญญาหนี้บัตรเครดิต ผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องเพิ่มเป็น 4-6 % จากเดิมอยู่เพียงแค่ 1% เท่านั้น ขณะที่ผู้ประกอบการบัตรเครดิตก็มีอัตราการฟ้องลดลงจากเดิมที่ฟ้องดำเนินคดีถูกหนัซึ่งผู้บริโภค 100 % ลดลงไปอยู่ที่ 94-96% แสดงเห็นว่าสถานการณ์การคุ้มครองผู้บริโภคมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

นายจรัญ กล่าวอีกว่า แต่ทั้งนี้การบังคับใช้กฎหมายนี้ขณะนี้ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ และยังมีเสียดสสะท้อนกลับมาโดยเฉพาะการบริหารจัดการ ซึ่งในกฎหมายกำหนดจัดให้มีพนักงานคดีประจำศาลชั้นต้นทำหน้าที่เหมือนทนายความทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องไปวิ่งหาทนายฟ้องร้อง แต่จุดนี้ยังทำไม่ได้จริง เพราะภาพรวมพนักงานคดียังไม่มีการบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมเพียงพอกับงานประกอบกับเป็นกฎหมายที่มีแนวทางการพิจารณาคดีแบบใหม่

โดยให้ผู้ประกอบการเป็นผู้พิสูจน์ถูกผิดจากเดิมที่หน้าที่ของผู้เสียหายที่เป็นผู้บริโภค อีกทั้งยังให้สำนักงานศาลยุติธรรมมีบทบาทในการดูแลสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคที่เป็นบทบาทใหม่ ทำให้ศาลยังไม่ถนัดในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ ซึ่งตรงนี้จำเป็นต้องมีการจัดประชุมวิชาการร่วมกันระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรมและองค์กรผู้บริโภคเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์กฎหมาย พร้อมกันนี้ควรมีการจัดทำคู่มือให้กับศาลเพื่อให้เห็นว่า หากเกิดกรณีคดีผู้บริโภคจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวด้วยว่า ขณะนี้ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับผู้บริโภคอีก 2 ฉบับที่ต้องผลักดันเพื่อให้เกิดการคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น คือ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม..... ซึ่งการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเดิม เน้นเรื่องทางปกครองมากกว่าแก้ปัญหา

ที่ปลายเหตุ มีประโยชน์กว้างขวางให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เพื่อดูแลการประกอบธุรกิจการค้าที่ไม่เป็นธรรมและสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ที่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ และ พ.ร.บ.การฟ้องคดีแบบหมู่ (Class Action) ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคในการใช้สิทธิ์ฟ้องร้องร่วมกันได้ ในกรณีเกิดปัญหาแบบหมู่กับทางผู้ประกอบการรายเดียวกัน จะได้ไม่ต้องแยกฟ้อง ช่วยให้ประหยัดเวลามากขึ้น ทั้งนี้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้อยู่ในชั้นการพิจารณาของกฤษฎีกาซึ่งพิจารณามานานมาแล้ว 5-6 ปี เหลือแต่ฝ่ายการเมืองว่าจะนำเข้าสู่การพิจารณาในชั้นนิติบัญญัติเมื่อไหร่เท่านั้น

"กฎหมายการฟ้องคดีแบบหมู่นั้น ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์กับผู้บริโภคเท่านั้น แต่ก็เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการด้วย เพราะไม่ต้องเสียเวลาต่อสู้ในชั้นศาลหลายคดี หลายครั้ง ดังนั้นจึงเชื่อว่า ทางผู้ประกอบการเองน่าจะเห็นด้วยและไม่คัดค้านการออกกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งในต่างประเทศอย่างเช่นสหรัฐฯ ก็มีใช้มานานหลายสิบแล้วก็ไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด"

นายจรูญ กล่าวต่ออีกว่า นอกจากนี้ควรมีการพิจารณากฎหมายที่ส่งผลต่อผู้บริโภค อย่างกฎหมายแข่งขันทางการค้าที่ต้องเปิดให้มีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการ ไม่ให้เกิดการผูกขาด ซึ่งจะก่อให้เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายแข่งขันทางการค้าบ้านเราเป็นอัมภามมีไว้แค่เป็นกระดาษเปื้อนหมึก หากเราเชื่อมโยงให้กฎหมายฉบับนี้มีบทบาทมากขึ้นก็จะมีประโยชน์ไม่เพียงต่อเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ แต่ยังจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคด้วย

ด้าน น.ส.สารี อ๋องสมหวัง เลขาธิการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค กล่าวว่า ยอมรับว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมีประชาชนรับทราบน้อยมาก และยังไม่รู้ แต่ใน 1 ปีที่ผ่านมาจากข้อมูลจากสำนักงานศาลยุติธรรมพบว่า มีการฟ้องร้องตามกฎหมายนี้จำนวน 80,000 คดี 3,000 ราย ซึ่งถือว่าคืบหน้ามากขึ้น ให้เห็นว่าผู้บริโภคต้นตอจะเดินเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเมื่อเกิดปัญหา และยังเป็นขั้นตอนที่ง่ายเพราะสามารถฟ้องร้องด้วยวาจาได้จากเดิมที่ต้องเขียนคำร้อง และไม่ต้องมีทนาย ไม่ต้องจ่ายเงินวางมัดจำศาล

นอกจากนี้ ขั้นตอนการพิจารณายังรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถขอคำคุ้มครองจากศาลก่อนที่จะทำการพิพากษา แต่ในการบังคับใช้ก็ยังพบปัญหาอยู่มาก ทั้งความเข้าใจของศาลต่อ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ข้อจำกัดของจำนวนเจ้าพนักงานคดีที่ทำหน้าที่เป็นทนายให้ผู้บริโภค

สำนักวิชาการ ให้การบริการทางวิชาการ

๑. ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ ให้บริการในวันและเวลาราชการ
  - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
ด้านการเมืองการปกครอง ความมั่นคง การทหาร การยุติธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการ ทรัพย์สินทางปัญญา
  - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
ด้านเศรษฐกิจ พาณิชย การเงิน การคลัง การธนาคาร การลงทุน งบประมาณ ประกันภัย
อุตสาหกรรม คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเกษตรและสหกรณ์
  - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แรงงานและสวัสดิการสังคม เด็ก สตรี
การสาธารณสุข การท่องเที่ยว การกีฬา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การพลังงาน
๒. ณ จุดบริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (E-knowledge Services) อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๓
ให้บริการในวันและเวลาราชการ สำหรับวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้บริการถึงเวลา ๑๙.๓๐ น.
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๘

พิมพ์ที่สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ออกแบบปกโดย น.ส.รติมา ศารทะประภา